

Ο Μαρκελλίνος είναι άρρωστος

Fr. Óscar Martín Vicario

Αυτή η απλή περιουλο-
λογία γεννήθηκε από
την εμπειρία που
βιώνουμε τους τελευταίους
μήνες. Η κατάσταση της παν-
δημίας, η παγκόσμια κρίση,
το πλήθος των ασθενών και
των νεκρών σε όλο τον
κόσμο... μας υποχρέωσαν
όλους να αλλάξουμε τον
τρόπο, με τον οποίο βλέπου-
με τα πράγματα.

Κάθε μέρα, ακούμε νέα για
ανθρώπους άρρωστους ή
ετοιμοθάνατους, για γνωστούς, φίλους, γονείς και για Αδελφούς του Τάγματός μας που
μολύνονται... Και αυτό μας προκαλεί – τουλάχιστον σε μένα – έντονα συναισθήματα που
δεν είναι πάντοτε εύκολο να διαχειριστούμε. Μας απασχολεί η υγεία μας, η υγεία των
Αδελφών μας και η υγεία εκείνων που αγαπάμε. Ο καθένας μας, με τον τρόπο του, βιώνει
εμπειρίες αβεβαιότητας, φόβου και αποπροσανατολισμού. Ίσως κι εμείς οι ίδιοι να
αναγκαστήκαμε να προσαρμοστούμε στην ασθένεια.

Μπορεί, επίσης, να μας στοιχειώνει, όπως στοιχειώνει εμένα, η επιθυμία να γίνουμε
περισσότερο δραστήριοι στη βοήθεια προς τα θύματα και εκείνους που υποφέρουν. Η
μαρτυρία της αφοσίωσης τόσων γιατρών και νοσηλευτών, τόσων Ιερέων, Μοναχών,
Μαριανών Αδελφών και Λαϊκών απ' όλο τον κόσμο, είναι πολύ ισχυρή, θαρραλέα και
ενθαρρυντική. Μήπως εγώ είμαι υπερβολικά συνेतός; Το καλύτερο που έχω να κάνω είναι
να ακολουθήσω απλώς τις συμβουλές των επαγγελματιών της υγείας σε θέματα
πρόληψης; Ή μήπως είναι τώρα η στιγμή να φανώ περισσότερο τολμηρός και να δεσμευτώ
στη βοήθεια εκείνων που με έχουν μεγαλύτερη ανάγκη σήμερα;

Αυτή η αναποφασιστικότητα με χαρακτηρίζει και, τώρα που προσπαθώ να απαλλαγώ από
το παλιό μου δίχτυ ασφαλείας και να υιοθετήσω μια νέα στάση ζωής, διάφορα
ερωτήματα επανέρχονται αδιάκοπα στο μυαλό μου, που με ωθούν να επικεντρωθώ στον
τρόπο με τον οποίο μπορώ να αντιμετωπίσω αυτό το δίλημμα από την άποψη της
Μαριανής μου κλήσης. Υπάρχει ένας «Μαριανός» τρόπος να βιώσω μια τέτοια κρίση; Πώς
οι πρώτοι Αδελφοί αντιμετώπιζαν τον πόνο και την απώλεια; Συγκεκριμένα, πώς
αντέδρασαν, όταν έμαθαν ότι ο Πατέρας Champagnat, ο Ιδρυτής τους, ο πατέρας, ο
μέντορας, ο φίλος τους ήταν άρρωστος; Και τέλος, πώς ο ίδιος ο Μαρκελλίνος
αντιμετώπισε την ασθένειά του;

Ίσως αυτή η διαφορετική οπτική μπορέσει να μας βοηθήσει – τουλάχιστον εμένα με
βοηθάει. Πάντοτε με γοήτευε η σκηνή, που τόσο συχνά αφηγούμαστε, με τον Μαρκελλίνο
άρρωστο, ξαπλωμένο στο κρεβάτι του, έχοντας συνειδητοποιήσει πλήρως την απογοή-
τευση των Αδελφών και τα προβλήματα του Τάγματος. Η αφήγηση στέκεται στον τρόπο
με τον οποίο σηκώνεται, στηρίζεται στο μπράτσο του Αδελφού Stanislas και, με μεγάλη
προσπάθεια, αγωνίζεται και παίζει στην Αίθουσα της Κοινότητας.

Οι Αδελφοί δεν ήταν μάλλον συνηθισμένοι να βλέπουν τον Μαρκελλίνο να υποφέρει,
καταφανώς άρρωστο και αδύναμο. Αλλά το γεγονός ότι τον είδαν σε αυτήν την κατάσταση
και, εντούτοις, ακόμα όρθιο, άλλαξε ίσως κάτι στην ιστορία και στο μέλλον του Τάγματος.

Η επιθυμία μου να θέσω το εξής ερώτημα στον εαυτό μου και σε εσάς είναι η αιτία του παρόντος δοκιμίου: «Γιατί να μην σκεφτούμε τον Μαρκελλίνο από αυτήν τη λιγότερο γνωστή οπτική γωνία; Είμαστε τόσο συνηθισμένοι να βλέπουμε τις αρετές του, την τόλμη, το θάρρος, τον δυναμισμό του... Μήπως είναι η κατάλληλη στιγμή να δούμε κι ένα άλλο πρόσωπο του Ιδρυτή μας; Πώς διαχειρίστηκε την ασθένεια, την αδυναμία και τον πόνο;»

Γράφοντας αυτά τα λόγια, μοιράζομαι μαζί σας τη δική μου εμπειρία. Περισσότερο από μια μελέτη σε βάθος, θέλω αυτό το κείμενο να είναι μια περισυλλογή. Σας καλώ να σταματήσουμε και να σκεφτούμε τον Μαρκελλίνο, όπως δεν τον έχουμε φανταστεί ξανά: αδύναμο, άρρωστο, ευάλωτο.

Το κλειδί της ανάγνωσης αυτού του προβληματισμού βρίσκεται στο Μήνυμα της 22^{ης} Γενικής Σύναξης του Τάγματος των Μαριανών Αδελφών, όπου καλούμαστε «να βιώσουμε την αδυναμία μας ως πηγή γονιμότητας και ελευθερίας».¹ Αυτή η σκέψη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της θεώρησής μας εδώ, καθώς προσπαθούμε να ανακαλύψουμε πώς ο Μαρκελλίνος διαχειρίστηκε την αδυναμία και την ασθένειά του.

Βιώνω και βιώνουμε πράγματι στιγμές κρίσης και αδυναμίας ως «γόνιμες»; Αυτό το συναίσθημα είναι ή γίνεται εμφανές κατά την παρούσα πανδημία ή όταν εγώ ή οι δικοί μου άνθρωποι αρρωσταίνουμε; Ποιους «καρπούς» βλέπω σε μένα μέσα από αυτήν την υποτιθέμενα γόνιμη αδυναμία;

Είναι ένας προβληματισμός που δεν θα σταματήσει ποτέ. Πολλοί άνθρωποι, ίσως κι εμείς οι ίδιοι ή κάποιος δικός μας, βίωσαν το πώς μια σοβαρή ασθένεια, ένα ατύχημα ή μια προσωπική κρίση άλλαξε τη ζωή τους, τις προτεραιότητές τους, τους στόχους που είχαν θέσει. Θυμάμαι και έχω ακόμη έντονα συναισθήματα από τον τρόπο με τον οποίο η ασθένεια και ο θάνατος της μητέρας μου με επηρέασαν και με άλλαξαν πριν από μερικά χρόνια.

Όταν αισθανόμαστε και αποδεχόμαστε το γεγονός ότι μειονεκτούμε κι ότι είμαστε ανίσχυροι, τίθενται θεμελιώδη ερωτήματα και, παραδόξως, μπορεί να καταλήξουμε περισσότερο πλούσιοι, συνειδητοποιημένοι κι ελεύθεροι: απελευθερωμένοι από την εικόνα μας, τις προσποιητές μας συμπεριφορές και από μια ψευδή αίσθηση ελέγχου και ασφάλειας. Κυρίως, απελευθερωμένοι από τον κίνδυνο του εγωκεντρισμού, όπως τόσο συχνά τονίζει ο Πάπας Φραγκίσκος.²

Πολλές ιστορικές μελέτες, σοβαρές και ακριβείς, ασχολήθηκαν με τις αποστολικές, θεσμικές, πολιτικές, εκκλησιαστικές και υπαρξιακές κρίσεις που αντιμετώπισε ο Μαρκελλίνος. Συνιστούν αναμφίβολα μια πολύτιμη πηγή γνώσης και μας προσφέρουν μια ενδιαφέρουσα επισκόπηση της προσωπικής του ανάπτυξης και της πνευματικής του πορείας. Ωστόσο, όπως η ζωή μάς διδάσκει, η παρουσία του Ελεήμονος Θεού γίνεται περισσότερο έντονη, όταν είμαστε ή όταν νιώθουμε «ευάλωτοι και πληγωμένοι».³

Γι' αυτό εδώ θα επικεντρωθούμε στην ασθένεια και στον τρόπο με τον οποίο την αντιμετώπισε ο Μαρκελλίνος. Για παιδαγωγικούς λόγους, θα αναπτύξω το θέμα σε τρία στάδια: στη σχέση του με τους αρρώστους και στη φροντίδα που προτιμούσε να τους παρέχει, στην ιδιαίτερη φροντίδα του για τους ασθενείς Αδελφούς και, τέλος, στον ίδιο τον Ιδρυτή μας, όταν ήταν άρρωστος και υπέφερε.

¹ Μήνυμα της 22^{ης} Γενικής Σύναξης των Μαριανών Αδελφών, αναφορά στην «Κλήση μας ως Αδελφών».

² Ο Francesc Torralba το εξηγεί ωραία στο “Λεξικό Bergoglio” Εκδόσεις StPaul: “Αντιμέτωποι με την αυτοαναφορική μας στάση ή με μια συνείδηση που μας απομονώνει από τον έξω κόσμο, ο Πάπας Φραγκίσκος επιμένει στο γεγονός ότι πρέπει να βγούμε από τον εαυτό μας, να ξεπεράσουμε τον εαυτό μας με άγνωστο τρόπο και με άγνωστες συνέπειες, ανοίγοντας τον εαυτό μας στους άλλους, έτοιμοι να τους ακούσουμε και να τους φροντίσουμε”.

³ Το Νερό μέσα από το Βράχο, αρ. 57 : “ Κάθε πρόσωπο και κάθε γεγονός της ζωής μάς προσφέρει μια ευκαιρία συνάντησης με τον Ελεήμονα Θεό μας. Ίσως να νιώθουμε πιο κοντά στον Θεό, όταν είμαστε ευάλωτοι και πληγωμένοι ”.

1. Ο Μαρκελλίνος φρόντιζε τους ασθενείς

Ο κοινωνιολόγος Alain Touraine δήλωσε πρόσφατα ότι η κρίση της πανδημίας του Covid-19 θα οδηγήσει την κοινωνία μας σε ενδιαφέρουσες αλλαγές, ανάμεσα στις οποίες και η αποκάλυψη «μιας ολόκληρης στρατιάς ανθρώπων που φροντίζουν τους άλλους».⁴ Είναι βέβαιο πως η φροντίδα ως στάση ζωής, και ιδιαίτερα η φροντίδα για τους ασθενείς, αποτελεί μια ισχυρή κραυγή συσπείρωσης στον σημερινό κόσμο.

Μια ματιά στον τρόπο με τον οποίο ο πατέρας Champagnat ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα να μεριμνήσει για τους ασθενείς μπορεί να φέρει κάτι καινούργιο σ' αυτήν την περισυλλογή.

Μια τέτοια συμπεριφορά δεν ήταν σίγουρα μοναδική ούτε πρωτότυπη. Ένα από τα καθήκοντα των ιερέων της εποχής του Μαρκελλίνου ήταν η φροντίδα για τους φτωχούς και τους ασθενείς. Καθήκον που εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα των ποιμένων της Εκκλησίας.

Στην περίπτωση του Μαρκελλίνου, αυτή η προσοχή και η φροντίδα ήταν χωρίς καμία αμφιβολία πολύ σημαντικές σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Υπάρχουν πολλές μαρτυρίες που δείχνουν πώς, ως ιεροσπουδαστής, περιλάμβανε την επίσκεψη σε ασθενείς στις δραστηριότητες των θερινών διακοπών του. «Οργάνωνε προσεκτικά την πνευματική του ζωή κατά την περίοδο της ξεκούρασης: προσευχή, νηστεία, επίσκεψη σε αρρώστους, μαθήματα κατήχησης στους νέους».⁵

Η ευαισθησία, την οποία επιδείκνυε σε νεαρή ηλικία και, αργότερα, κατά τα διάφορα στάδια των σπουδών του⁶, έγινε εντονότερη, όταν χειροτονήθηκε ιερέας και ανέλαβε την ενορία του La Valla.

Ακόμα κι αν μοιραζόταν αυτήν την πτυχή της διακονίας του με άλλους ιερείς, οι μαρτυρίες που έχουμε για τον Μαρκελλίνο μιλούν για τον εξαιρετικό ζήλο και τη μέριμνά του για τα παιδιά που δεν πήγαιναν σχολείο, τους αρρώστους, τους ηλικιωμένους που ήταν μόνοι ή για εκείνους που ήταν παραμελημένοι.

Αυτό το πνεύμα φιλανθρωπίας θα οδηγούσε αργότερα στο να γίνει το Hermitage τόπος υποδοχής και διαμονής των ηλικιωμένων και των ορφανών της περιοχής.⁷ Αναμφίβολα, η συμπόνια και η γενναιοδωρία του Ιδρυτή γεννήθηκαν από την αγάπη του Θεού που πλημμύριζε την καρδιά του.

Ο πατέρας Champagnat, όπως περιγράφει η βιογραφία του, «ήταν πάντοτε έτοιμος και διαθέσιμος να αντικαταστήσει τον Εφημέριο, όταν τον καλούσαν να επισκεφθεί ασθενείς σε απομακρυσμένους οικισμούς ή όταν του ζητούσαν να εκπληρώσει άλλα, πιο απαιτητικά, ιερατικά καθήκοντα».⁸

Ίσως αυτή να είναι η αιτία που η ευαισθησία και η μέριμνα του Ιδρυτή μας για τον κόσμο παρέμειναν σήμερα σ' εμάς ως μέρος της πνευματικής μας κληρονομιάς και ως ένας Μαριανός «τρόπος» αποστολής και εισχώρησης στην πραγματικότητα που είναι γύρω μας:

⁴ «Πιστεύω ότι εισερχόμαστε σε μια νέα μορφή κοινωνίας: μια κοινωνία υπηρεσιών, όπως λένε οι οικονομολόγοι, αλλά με μια διαφορά, μια κοινωνία στην οποία οι άνθρωποι υπηρετούν ο ένας τον άλλο. Αυτή η κρίση θα αναδείξει την τάξη των ανθρώπων που φροντίζουν τους άλλους». (Alain Touraine, συνέντευξη στην εφημερίδα El País, 29 Μαρτίου 2020)

⁵ *Η Ζωή*, Jean Baptiste Furet, σελ. 20. Σε μια λίστα αποφάσεων για τις διακοπές, βρίσκουμε: "...Θα επισκεφθώ όλους τους αρρώστους της περιοχής μου και όποιον χρειάζεται τη συμβουλή μου".

⁶ "Έκανε ακόμα και καλή χρήση του χρόνου ψυχαγωγίας του. Τον περνούσε συζητώντας πνευματικά θέματα με τους συμμαθητές του ή κάνοντας πράξεις φιλανθρωπίας, όπως η φροντίδα για τους ασθενείς..." (*Η Ζωή*, σελ. 19)

⁷ Από την αρχή, τα Μαριανά σχολεία υποδέχτηκαν μαθητές πολύ φτωχούς. Η μελέτη του Frère André Lanfrey πάνω στους εσωτερικούς μαθητές, στα «*Μαριανά Τετράδια*» αρ. 36, σελ. 75, είναι πολύ ενδιαφέρουσα.

⁸ *Η Ζωή*, Jean Baptiste Furet, σελ. 37 "Μόλις μάθαινε ότι κάποιος ήταν άρρωστος, πήγαινε να τον δει. Ο άσημος καιρός, η βροχή, το χιόνι, τίποτα δεν τον σταματούσε. Ξεπερνούσε όλα τα εμπόδια, για να προσφέρει βοήθεια στους ετοιμοθάνατους".

«Ο Θεός αποκαλύπτεται στο πρόσωπο των ανθρώπων που συναντούμε.

Οι νέοι και οι ηλικιωμένοι, τα μέλη της οικογένειάς μας και της κοινότητάς μας, ο πρόσφυγας και ο φυλακισμένος, ο ασθενής και εκείνος που τον φροντίζει, ο συνάδελφος και ο γείτονας, όλοι είναι καθρέφτες του Θεού της Ζωής και της Αγάπης».⁹

Με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε να μοιραστούμε ή ακόμα και να ξαναδημιουργήσουμε στις μέρες μας κάτι από την πνευματικότητα του Μαρκελλίνου, μια πνευματικότητα της συμπόνιας, της ευαισθησίας απέναντι στους ανθρώπους και στα συγκεκριμένα προβλήματά τους, της αποκάλυψης ότι ο Θεός είναι παρών σε κάθε περίπτωση, σε κάθε τόπο και σε κάθε άνθρωπο, κυρίως στο πρόσωπο των παιδιών και εκείνων που υποφέρουν.

Μιλάμε, λοιπόν, για μια πνευματικότητα ενσαρκωμένη, μια πνευματικότητα αληθινά αποστολική, μια πνευματικότητα Θεομητορική, που εμπνέεται από τον τρόπο με τον οποίο η Παναγία φρόντιζε για τις ανάγκες των άλλων:

πήγε βιαστικά να βοηθήσει την ξαδέλφη της, μεσολάβησε για τους νιόπαντρους που δεν είχαν άλλο κρασί και στάθηκε κοντά στον Σταυρό, όταν Εκείνος που υπέφερε καρφωμένος εκεί ήταν ο αγαπημένος της Υιός.¹⁰

Δεν είναι μέρος του χαρίσματός μας ούτε της ιδιαίτερης αποστολής μας ως Μαρριανών η φροντίδα για τους ασθενείς. Αλλά είναι μέρος της ευαισθησίας μας και του τρόπου με τον οποίο βιώνουμε το Ευαγγέλιο, δίνοντας προτεραιότητα στους φτωχούς και στους αδύναμους.

Στις μέρες μας, το κάλεσμα της Γενικής Σύναξης του Τάγματος των Μαρριανών Αδελφών, να είμαστε «το πρόσωπο και τα χέρια του άπειρου ελέους του Θεού»¹¹ απηχεί το πάθος του Μαρκελλίνου και τη δέσμευσή του.

Τα περίφημα λόγια του Ιδρυτή μας: «Αν μαζευόταν όλος ο ιδρώτας από τα ταξίδια μου σ' αυτήν την κοιλάδα, νομίζω ότι θα έφτανε, για να κάνω μπάνιο», γίνονται περισσότερο κατανοητά, όταν γνωρίζουμε την πραγματική αιτία όλων των προσπαθειών του: «Ίσως να ιδρώνα... αλλά έχω την υπέροχη παρηγοριά πως έφτανα πάντοτε, με τη βοήθεια του Θεού, στην ώρα που έπρεπε, για να ανακουφίσω τους ετοιμοθάνατους... Σήμερα, τίποτα δεν με παρηγορεί περισσότερο!»¹²

Κι ας μην ξεχνάμε πως ήταν μάλλον στο προσκέφαλο ενός άρρωστου νέου (ή πολλών άρρωστων παιδιών χωρίς μόρφωση, χωρίς σχολείο και χωρίς τη γνώση του Θεού), που έγιναν ξεκάθαρες οι κατευθυντήριες γραμμές του οράματος του Μαρκελλίνου...¹³

⁹ Το Νερό μέσα από το Βράχο, αρ. 55.

¹⁰ Λουκάς 1, 39 – Ιωάννης 2, 3 – Ιωάννης 19, 25.

¹¹ Μήνυμα της 22^{ης} Γενικής Σύναξης του Τάγματος των Μαρριανών Αδελφών.

¹² Η Ζωή, Jean Baptiste Furet, σελ. 56.

¹³ Η Ζωή, Jean Baptiste Furet, σελ. 58-59. Αυτό το επεισόδιο ερμηνεύτηκε και παισιώθηκε εκ νέου, με σημασιολογικό τρόπο, σε μια ενδιαφέρουσα μελέτη του Frère André Lanfrey, «Μαρριανά Τετράδια» αρ. 35, σελ. 27.

2. Η φροντίδα για τους άρρωστους Αδελφούς

Παρόλο που πρόκειται εν μέρει για τη συνέχεια της προηγούμενης μελέτης μας, θα ήθελα να σταθώ για λίγο σε μια άλλη πλευρά: αν ο Μαρκελλίνος μεριμνούσε για όλους τους ασθενείς με τρυφερότητα και γενναιοδωρία, η φροντίδα του για τους Αδελφούς ήταν ακόμα περισσότερο στοργική και πατρική.

Το “αδελφικό” του πνεύμα, ακόμα και η ίδια η “κλήση” του, εκδηλώθηκαν με πολλούς τρόπους σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, ώστε να μπορούμε να πούμε ότι αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος της πνευματικότητας και του χαρίσματός του. Πίστευε στην κλήση του “Αδελφού”, μοιραζόταν τη ζωή του με τους Αδελφούς, φρόντιζε τις Κοινότητες με αγάπη και κατέστησε το πνεύμα αδελφσύνης καθοριστικό στοιχείο του Τάγματος των Μικρών Αδελφών της Παναγίας.

Αυτή η πεποίθηση και αυτή η μέριμνα έγιναν το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της σχέσης του Ιδρυτή με τους Αδελφούς του· μια σχέση που οι ίδιοι οι Αδελφοί την περιέγραφαν λέγοντας: «Μια μητέρα δεν έχει μεγαλύτερη στοργή για τα παιδιά της απ’ ότι έχει εκείνος για μας», και προσδιορίζοντας τον χαρακτήρα του ως «χαρούμενο κι ευγενικό αλλά σταθερό».¹⁴

Όταν τα καταστατικά κείμενα του Τάγματός μας μάς καλούν να προσέχουμε και να είμαστε υπομονετικοί με τους ασθενείς, μας υπενθυμίζουν κάτι που θα έπρεπε να είναι η δεύτερη φύση μας: «Όλοι οι Αδελφοί, ιδιαίτερα οι υπεύθυνοι των Κοινοτήτων, επιδεικνύουν την καλοσύνη και την υπομονή που απαιτούνται απέναντι στους άρρωστους ή αδύναμους Αδελφούς. Τους επισκέπτονται, τους δίνουν κουράγιο και προσεύχονται γι’ αυτούς».¹⁵

Είναι, λοιπόν, ένα χαρακτηριστικό στοιχείο που πρέπει συνεχώς να επανεξετάζουμε και να επαναφέρουμε σε ισχύ. Αυτό προκύπτει κι από ένα απόσπασμα της βιογραφίας του Ιδρυτή:

¹⁴ Μαρτυρία του Frère Laurent για τον Μαρκελλίνο Champagnat.

¹⁵ Καταστατικό 38.1

«Κάτι για το οποίο κατηγορούσε ενίοτε τον εαυτό του και το οποίο μοιραζόταν με τον αγαπητό Fr. Francois ήταν το ότι δεν επισκεπτόταν αρκετές φορές τους άρρωστους Αδελφούς. Εδώ, και πάλι, η ευσυνειδησία του καλού Πατέρα και η τρυφερή του αγάπη για τους Αδελφούς τον οδηγούσαν να προσάπτει στον εαυτό του μια κατηγορία που δεν άξιζε, καθώς οι ασθενείς αποτελούσαν το διαρκές αντικείμενο των προσευχών του και δεν παραμελούσε ποτέ να τους παρέχει την ανακούφιση που μπορούσε να τους δώσει. Έχτισε πολύ γρήγορα ένα κύριο κτήριο στο Hermitage, για να έχει ένα βολικό ιατρείο. Ένα φαρμακείο, που δημιουργήθηκε με μεγάλο κόστος, προμήθευε όλα τα απαραίτητα φάρμακα και πολλοί Αδελφοί, εκπαιδευμένοι στην υπηρεσία των ασθενών, τους παρείχαν την πιο προσεκτική και την πιο σχολαστική φροντίδα. Μόλις αρρώσταιναν οι Αδελφοί, όπου κι αν βρίσκονταν, ο φιλόανθρωπος Ηγούμενος τους έφερνε στο Hermitage ή έστελνε να τους βρουν, ώστε να έχουν την καλύτερη δυνατή φροντίδα μπροστά στα μάτια του.

Μαθαίνοντας μια μέρα για την ασθένεια ενός Αδελφού και μη μπορώντας να τον μεταφέρει στο Hermitage εξαιτίας της σοβαρότητας και του χαρακτήρα της αρρώστιας του, έγραψε με δάκρυα στα μάτια: “Αχ! Πόσο φοβάμαι ότι αφήνουμε αυτόν τον καλό Αδελφό να υποφέρει! Πώς θα ήθελα να ήταν εδώ, για να τον φροντίσω! Θα έδινά ό,τι έχω και δεν έχω, για να τον ανακουφίσω”.¹⁶

Η ίδια ανησυχία και το ίδιο συνεχές ενδιαφέρον του Μαρκελλίνου για τους ασθενείς εκδηλώθηκαν από τις πρώτες ημέρες της δημιουργίας του Τάγματός μας: δίπλα στον νεαρό άρρωστο Montagne, όπως έχουμε ήδη σημειώσει, ή όταν χάθηκε στη χιονοθύελλα, παρακινημένος από την επιθυμία να επισκεφθεί έναν άρρωστο Αδελφό, ξεπερνώντας ακόμα και τα όρια της σύνεσης». ¹⁷

Η φροντίδα για τους ασθενείς είναι μια στάση ζωής θεμελιωμένη στην ανθρωπιά μας και βαθιά ευθυγραμμισμένη με το Ευαγγέλιο (άρρηκτα συνδεδεμένη). Θα προχωρούσα ακόμα περισσότερο χαρακτηρίζοντάς την πραγματικά Θεομητορική. Στην τελευταία του επιστολή, ο Πάπας Φραγκίσκος εξύμνησε το έργο εκείνων που φροντίζουν τους ασθενείς σε αυτόν τον καιρό της πανδημίας, όπως έχει κάνει, επίσης, σε πολλές άλλες ευκαιρίες.¹⁸

3. Ο ίδιος ο Μαρκελλίνος άρρωστος

«Μια πνευματικότητα απλότητας θα έπρεπε να σας βοηθήσει να αποδεχτείτε τις δυνάμεις όπως και τις αδυναμίες σας και να έχετε εσωτερική ειρήνη». ¹⁹ Η φράση αυτή από τον “Κανόνα Ζωής” εισάγει και συλλαμβάνει την κεντρική ιδέα του τελευταίου μέρους αυτής της περισυλλογής και, στην ουσία, ολόκληρου αυτού του κειμένου.

Όταν κοιτάζουμε τον Μαρκελλίνο άρρωστο και ευάλωτο, ας σκεφτούμε πώς αντιμετώπισε ο ίδιος την ασθένειά του. Ας θυμηθούμε την ικανότητά του να δέχεται τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του... Ας παρατηρήσουμε έναν άνθρωπο περιορισμένο στο κρεβάτι του, εξαρτημένο, που αναρρώνει και που έχει πιθανόν τις ίδιες αμφιβολίες, τα ίδια ερωτήματα και τους ίδιους φόβους που βάζουν κι εμάς σήμερα.

Θα ήθελα να ιχνηλατήσω τρεις περιπτώσεις ασθένειας στη ζωή του Μαρκελλίνου, που είναι φορείς μηνυμάτων για εμάς σήμερα:

¹⁶ Η Ζωή, Jean Baptiste Furet, σελ. 242

¹⁷ Η Ζωή, σελ. 343-344.

¹⁸ «Έχουμε αρχίσει να συνειδητοποιούμε ότι η ζωή μας είναι συνυφασμένη και στηρίζεται σε συνηθισμένους ανθρώπους, που διαμορφώνουν με γενναιότητα τα καθοριστικά γεγονότα της κοινής μας ιστορίας: γιατροί, νοσηλευτές, φαρμακοποιοί, έμποροι και υπάλληλοι σούπερ-μάρκετ, προσωπικό καθαριότητας, θυρωροί, εργαζόμενοι στις μεταφορές, άνδρες και γυναίκες που εργάζονται για την παροχή ουσιαστικών υπηρεσιών και τη διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας, εθελοντές, ιερείς, μοναχοί,... Έχουμε συνειδητοποιήσει ότι κανείς δεν σώζεται μόνος του». (Πάπας Φραγκίσκος, *Fratelli Tutti* αρ. 54).

¹⁹ Κανόνας Ζωής, αρ. 26.

α) Ο Μαρκελλίνος ασθενής στο ιεροσπουδαστήριο

Ο Μαρκελλίνος αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες στο ιεροσπουδαστήριο και φαίνεται ότι χρειάστηκε μεγάλη αποφασιστικότητα και επιμονή, για να τις ξεπεράσει. Στην αρχή, αντιλήφθηκε ότι οι σπουδές ήταν πολύ απαιτητικές. Αποβλήθηκε μετά το πρώτο έτος του μικρού ιεροσπουδαστηρίου, αν και στη συνέχεια ανακλήθηκε. Ακολούθησαν κι άλλες προκλήσεις. Μεταξύ άλλων, πρέπει να σημειώσουμε ότι αρρώστησε βαριά και αναγκάστηκε να διακόψει τις σπουδές του στο τρίτο έτος θεολογίας.

Σύμφωνα με τη βιογραφία του, «η αυστηρή και λιτή ζωή του και η έντονη επιθυμία του να σπουδάσει είχαν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία του».²⁰ Για έναν δυνατό και γενικά υγιή νεαρό άνδρα αυτό ήταν σίγουρα ένα μεγάλο μειονέκτημα. Δεν γνωρίζουμε πολλές λεπτομέρειες για αυτό το επεισόδιο, αλλά εγείρονται ερωτήματα για το πώς ο Μαρκελλίνος διαχειρίστηκε αυτή τη στιγμή της νεότητάς του και τι σημάδια άφησε στον χαρακτήρα του και στην ευαισθησία του απέναντι στην ασθένεια και στον πόνο γενικά.

β) Η σοβαρή ασθένεια του 1825

Ο Μαρκελλίνος αρρωσταίνει τα Χριστούγεννα του 1825. Ήταν μια περίοδος σημαντικής επέκτασης, ιδρύσεως σχολείων και Κοινοτήτων και σωματικής εξάντλησης μετά την οικοδόμηση του νέου Ηγουμενείου, της Notre-Dame de l'Hermitage. Ίσως η επίπονη εργασία να επηρέασε την υγεία του. Μπορούμε να φανταστούμε πόσο δύσκολη πρέπει να ήταν η κατάσταση για τον Μαρκελλίνο, στην ηλικία των 36 ετών και με το Τάγμα του ακόμα στο ξεκίνημά του.

Η ασθένεια πρέπει να ήταν σοβαρή γιατί, όπως περιγράφει η βιογραφική αφήγηση του Frère Seán Sammon, «μέσα σε μια εβδομάδα, ο θάνατος φαινόταν αναπόφευκτος». Στην ανησυχία για την ασθένειά του προστέθηκε η αγωνία για την αδύναμη θέση του νεοσύστατου Τάγματός του και για το επίπεδο του χρέους του. «Ορισμένοι από τους πιστωτές του Μαρκελλίνου, θορυβημένοι από τα νέα της αρρώστιας του, απαίτησαν άμεση εξόφληση. Ο Ιδρυτής, προετοιμασμένος για τα χειρότερα, έκανε τη διαθήκη του στις 6 Ιανουαρίου 1826».

Η καλή διαχείριση του Frère Stanislas, η προσωπική και ιατρική φροντίδα που έλαβε είχαν αποτέλεσμα: «ο Μαρκελλίνος ανάρρωσε από την ασθένειά του, αν και εξασθένησε μόνιμα η γενική κατάσταση της υγείας του. Τον Φεβρουάριο του 1826 επέστρεψε στην εργασία του».²¹

Ωστόσο, πέρα από το γεγονός ότι επέζησε, υπάρχει ένα άλλο σημαντικό μάθημα από αυτήν τη σοβαρή ασθένεια που πάντα με εντυπωσίαζε και το οποίο θεωρώ ιδιαίτερα προκλητικό σ' αυτόν τον καιρό της πανδημίας, του φόβου και της αβεβαιότητας: θέλω να επανέλθω στη σκηνή που ανέφερα στην αρχή αυτού του κειμένου, όπου ο Μαρκελλίνος, γνωρίζοντας τα προβλήματα στους κόλπους της Κοινότητας και την απογοήτευση των Αδελφών... μπόρεσε να σηκωθεί από το κρεβάτι (ίσως στηριζόμενος στο μπράτσο του Frère Stanislas) και εμφανίστηκε στα αγαπημένα του «παιδιά».

Πού βρήκε τη δύναμη να το κάνει αυτό; Ποια αγάπη για τους Αδελφούς του τον εμπύχωσε, για να σηκωθεί, παρά την αδυναμία του, και να τους βοηθήσει; Κυρίως, πώς να μην αισθανθείς να σε εμπνέει η στάση ενός αρρώστου που δείχνει τόσο λίγο επικεντρωμένος στον εαυτό του, που δίνει προτεραιότητα στους άλλους και που χρησιμοποιεί τη δική του αδυναμία, για να υποστηρίξει τους αδύναμους;

²⁰ *H Ζωή*, Jean Baptiste Furet, σελ. 25-26.

²¹ Όλες αυτές οι αφηγήσεις προέρχονται από τη βιογραφία *Μια καρδιά χωρίς σύνορα*, του Frère Seán Sammon, σελ. 54-55.

Έχω μελετήσει πολύ συχνά αυτήν τη σκηνή και, παρόλο που δεν γνωρίζουμε πολλές λεπτομέρειες για το θέμα, μου προκαλεί ακόμα συναισθήματα τρυφερότητας και ενθουσιασμού. Είναι γιατί η σκηνή αυτή απεικονίζει τον Μαρκελλίνο άρρωστο κι ευάλωτο, αλλά όχι νικημένο ούτε απελπισμένο.

Θυμάμαι τη σκηνή αυτή, όταν ακούω τους στίχους του ύμνου: «Όταν θα έρθει ο πόνος, γιατί ξέρω ότι θα έρθει, η αγάπη μου ας μην εξασθενήσει κι η ειρήνη μου ας μην διαταραχθεί».²² Είναι μια όμορφη προσευχή, αλλά, κυρίως, είναι μια προσευχή που αντιπροσωπεύει τη φυσιολογική πρόκληση του πειρασμού από τον φόβο και τον εγωισμό. Ζητώ κι εγώ από τον Κύριο, όπως έκανε ο Μαρκελλίνος, να μην μειώνεται η αγάπη μου, όταν πονώ, αλλά να παραμένει δυνατή.

Η πράξη του Μαρκελλίνου προκάλεσε χαρά, παρηγοριά και μια νέα ζωή. Ο Fr. Jean Baptiste διηγείται ότι «η σκηνή που εκτυλίχθηκε, όταν ο πατέρας Chamagnat επανεμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Κοινότητα, μας δίνει μια ιδέα της προσκόλλησης και της αγάπης που είχαν οι Αδελφοί για εκείνον και της ευτυχίας που η ανάρρωσή του έφερε σε όλους».²³

²² Το ποίημα είναι της Cristina de Arteaga: μεγάλη ποιήτρια και Μοναχή, που πέθανε το 1984.

²³ *Η Ζωή*, Jean Baptiste Furet, σελ. 141.

γ) Η τελευταία ασθένεια του Μαρκελλίνου

Παρόλο που πρέπει να υπήρξαν σίγουρα κι άλλες στιγμές σωματικής αδυναμίας μετά την ασθένεια στο ιεροσπουδαστήριο και το σοβαρό επεισόδιο του 1825, θα ήθελα να προσθέσω μια σύντομη ματιά στην τελευταία αρρώστια του Μαρκελλίνου.

Φαίνεται ότι μετά την ασθένεια του 1825 είχε προβλήματα υγείας και επίμονους πόνους, κυρίως στα πλευρά του. Επιπλέον, έπαθε μια φλεγμονή στο στομάχι. Η κατάστασή του ήταν τόσο άσχημη που, σύμφωνα με τον βιογράφο του, μετά την επιστροφή του από το Παρίσι το 1838 ήταν ξεκάθαρο ότι το τέλος του πλησίαζε γρήγορα.

Το χειμώνα του 1839-1840 εξασθενεί, καταπέφτει και γίνεται όλο και πιο ανήμπορος.²⁴ Τον Μάιο, δεν μπορεί πλέον να τελέσει τη Θεία Λειτουργία για τους Αδελφούς. Τους αποχαιρετά και παραμένει κατάκοιτος και εξαιρετικά αδύναμος μέχρι τον θάνατό του, το Σάββατο 6 Ιουνίου 1840.

Συχνά αναρωτήθηκα πώς πέρασε αυτούς τους μήνες της ζωής του. Πώς ένας άνθρωπος τόσο δραστήριος και ενεργός άντεξε να είναι κατάκοιτος από τον Δεκέμβριο του 1839 έως τον Ιούνιο του 1840; Γιατί, όσο σοβαρή κι αν ήταν η ασθένεια του 1825, η ανάρρωσή του διήρκεσε το πολύ ένα μήνα. Αλλά τώρα, βίωσε μια μακρά διαδικασία σταδιακής επιδείνωσης της υγείας του, ήταν κατάκοιτος και συνειδητοποιούσε όλο και περισσότερο ότι το τέλος πλησίαζε.

²⁴ *Η Ζωή*, Jean Baptiste Furet, σελ. 223 : «Υπέφερε πολύ κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Τρεφόταν μόνο με λίγο ζωμό, λίγο γάλα ή λίγο ελαφρύ φαγητό, το οποίο μπορούσε να καταπιεί σε πολύ μικρές ποσότητες... Παρά τα βάσανά του, δεν απάλλασε τον εαυτό του από τον κανονισμό της Κοινότητας».

Πιστεύω ότι υπάρχουν στιγμές, ακόμα και παρούσες περιστάσεις, που πολλοί από μας βοηθούν και φροντίζουν τους ασθενείς (όπως έκανε τόσο συχνά και τόσο καλά ο Μαρκελλίνος). Αυτή η στάση πρέπει να συμπληρώνεται από την ανθρώπινη και ευαγγελική στάση τού να δεχόμαστε τη φροντίδα που μας προσφέρουν. Είναι σίγουρο (και το αναγνωρίζω στον εαυτό μου, αλλά το έχω δει, επίσης, σε πολλούς Αδελφούς) ότι δεν μας αρέσει να ασχολούνται μαζί μας ή να μας βοηθούν, γιατί έτσι φαινόμαστε ευάλωτοι.

Όπως ο Πέτρος, είμαστε ίσως από εκείνους που προτιμούν να πλένουν τα πόδια των άλλων, παρά να τους πλένουν οι άλλοι τα πόδια... Και αναρωτιέμαι, πώς ο Μαρκελλίνος άντεξε τόσους μήνες αδυναμίας και αυξημένης ανάγκης για βοήθεια! Ταυτόχρονα, το να φαντάζομαι τον Μαρκελλίνο σε αυτήν την κατάσταση μού προσφέρει μια νέα οπτική για τον χαρακτήρα του, τη βαθιά ανθρωπιά του και την πίστη του.

Πέντε ή έξι μήνες να νιώθεις εξασθενημένος, άρρωστος και φοβισμένος, είναι πολύ! Απαιτεί να περάσεις από μια διαδικασία αποδοχής αυτού που σου συμβαίνει. Γνωρίζουμε καλά ότι οι άνθρωποι προσεγγίζουν την ασθένεια με διαφορετικούς τρόπους ο καθένας: με πένθος – γιατί εγώ; γιατί τώρα; – ή με παραίτηση, με παράπονο, με αυτολύπηση ή με θάρρος, με κατάθλιψη ή με ηρωισμό. Είναι ενδιαφέρον να αναρωτηθούμε: πώς θα αντιμετωπίζαμε εμείς αυτήν την κατάσταση;

Αυτός ο καιρός της πανδημίας, ο τόσο απρόβλεπτος, με έκανε να αναζητώ συχνά την απάντηση σ' αυτήν την ερώτηση. Ακούμε να λένε ότι θα πεθάνουμε, όπως ζήσαμε. Αλλά φοβάμαι ότι αυτό δεν είναι ούτε έγκυρο ούτε αξιόπιστο. Έχω βρεθεί στο προσκέφαλο πολλών άρρωστων Αδελφών στη ζωή μου, ορισμένοι ήταν ετοιμοθάνατοι, και βίωσα από κοντά την προοδευτική επιδείνωση, την απώλεια δύναμης, ακόμα και την εμφάνιση άνοιας σε μερικούς. Ο καθένας απ' αυτούς ήταν μια διαφορετική ιστορία. Επέλεξα τελικά να σωπάσω, γιατί έχω πολλά ερωτήματα σχετικά με το πώς θα διαχειριζόμουν εγώ τέτοιες στιγμές.

Τι κρατώ, όταν σκέφτομαι τον Μαρκελλίνο ως έναν άνθρωπο που γνώρισε τον πόνο; Αναρωτιέμαι πώς ζω εγώ σήμερα (και όχι στο υποθετικό μέλλον). Αναρωτιέμαι πώς διαχειρίζομαι τις αποτυχίες μου ή τα καθημερινά μου προβλήματα, μεγάλα ή μικρά. Αμφισβητώ την ανοχή μου απέναντι στον πόνο και στην απογοήτευση, όπως και την κατανόηση του εαυτού μου ως χριστιανού, τη γνώση τού ποιος είμαι και πώς δρω.

Αναφερόμενο στην αδυναμία, το έγγραφο "Το Νερό μέσα από το Βράχο" περιέχει πολύ όμορφα λόγια: «Με πνεύμα ταπεινό, ο καθένας μας προσπαθεί να γνωρίσει τον εαυτό του, τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του, και να αποδεχθεί πρόθυμα τη βοήθεια που μπορεί να χρειαστεί. Κατακτά όλο και περισσότερο την εσωτερική ειρήνη, έρχεται όλο και πιο κοντά στο "κατ' εικόνα" που ο Θεός δημιούργησε».²⁵

Ελπίζω η περισυλλογή της κατάστασης που βίωσε ο Μαρκελλίνος άρρωστος, να με βοηθήσει να βιώσω το παρόν με τρόπο περισσότερο έντονο και ουσιαστικό· να μας βοηθήσει όλους να συνεχίσουμε να μεγαλώνουμε και να ανοίγουμε την καρδιά μας στον Θεό, όπως μόνο όσοι αισθάνονται αδύναμοι, φτωχοί, άρρωστοι ή αναγκασμένοι ξέρουν να κάνουν.

Όπως ο παραλυτικός, ο τυφλός, ο λεπρός, ο πατέρας ή η μητέρα που πενθούν, πλησίασαν τον Ιησού, θα ήθελα να μάθω πώς να πλησιάσω τον Ιησού, σε όποια κατάσταση κι αν βρίσκομαι, και μαζί με τον τυφλό Βαρτίμαιο να του πω: «Διδάσκαλε, θέλω να αποκτήσω το φως μου»... Θέλω να καταλάβω. Θέλω να αποδεχτώ. Θέλω να αγαπήσω.

Αλλά, ίσως, αν σταθώ και κοιτάξω στα μάτια τον Ιησού ή αν ακούσω τον Θεό που κατοικεί στην καρδιά μου, να εκπλαγώ, όπως αν κοιτάζα τον Μαρκελλίνο που ήξερε πώς είναι να είσαι άρρωστος, ανθρώπινος και αδύναμος. Και ίσως τότε να αντικρίσω έναν Θεό που δεν είναι τόσο παντοδύναμος ούτε «τα πάντα επιλύων», αλλά έναν Θεό παν-αδύναμο και εύθραυστο, πληγωμένο, ανθρώπινο και ενσαρκωμένο. Έναν Θεό που είναι άρρωστος μαζί με μας!

²⁵ Το Νερό μέσα από το Βράχο, αρ. 36.

